

การวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน
“เมดูซา ... ของขวัญจากสายน้ำ”

**THE ANALYSIS OF THE 8 BASIC MORALS THAT APPEARING
IN THE YOUTH LITERATURE “MEDUSA ... A GIFT FROM
THE RIVER”**

พัทธนันท์ พาบ้อ | *Phatthanant Phapor* | **ORCID ID: 0009-0007-8354-0190**

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย | Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: phathanant.ph@cpru.ac.th

ปพิชญา พรหมกันธา | *Paphitchaya Phromkantha* | **ORCID ID: 0009-0001-2083-7794**

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย | Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum Province, Thailand
E-mail: thaiedu@cpru.ac.th

Received: (April 9, 2024); Revised: (May 10, 2024); Accepted: (May 26, 2024)

Citation:

พัทธนันท์ พาบ้อ และปพิชญา พรหมกันธา. (2567). การวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา ... ของขวัญจากสายน้ำ”. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน*, 1(1), 74-88.

Phapor, P., & Phromkantha, P. (2024). The analysis of the 8 basic morals that appearing in the youth literature “Medusa ... A Gift From The River”. *Journal of Research and Innovation for Sustainability*, 1(1), 74-88.

ABSTRACT

The objective of This research article was to morals the 8 basic morals that appearing in youth literature “Medusa...a gift from the water”. To analyzes and interprets the main ideas of the literature by using the 8 basic morals of the Ministry of Education, its was a criterion for analysis. The research results found that youth literature “Medusa...a gift from the water” appears to have 8 basic virtues, consisting of kindness, unity, discipline, politeness, diligence, honesty, frugality, and cleanliness, respectively.

Keywords: The 8 basic virtues, youth literature, Medusa...a gift from the river

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” วิเคราะห์และตีความหมายจากแนวคิดหลักของวรรณกรรม โดยใช้คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” ปรากฏคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการ ประกอบด้วย ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความมีวินัย ความสุภาพ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความสะอาด ตามลำดับ

คำสำคัญ: คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ, วรรณกรรมเยาวชน, เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ

1. บทนำ

คุณธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคน เป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าจะบังเกิดขึ้นเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม นโยบายสังคมของรัฐบาล มุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม (สุภาพร สุขสวัสดิ์, 2552) ดังนั้นคุณธรรมจึงนับเป็นกลไกของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติเป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติและจะต้องปลูกฝังให้กับคนในสังคม เพราะหากคนในสังคมเป็นคนดีแล้ว สังคมก็จะมีความสุข แต่ถ้าคนในสังคมไม่ดีก็จะมี ความวุ่นวายเดือดร้อน ฉะนั้นแล้วคุณธรรมจริยธรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยในการเตือนสติการกระทำของมนุษย์ ให้มีการรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นไปทิศทางที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต โดยสังคมใดมีผู้ที่มีคุณธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก สังคมนั้นย่อมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (พรพิทักษ์ เหมมาสัถย์ และวรรณพล พิมพะสาตี, 2563) และจากสังคมปัจจุบันนี้ เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะวิกฤติด้านคุณธรรมจริยธรรม จนกลายเป็นปัญหาหนึ่งของสังคม เป็นภาพสะท้อนหรือภาพฉายมาจากการที่ผู้ใหญ่ขาดคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนและสังคม (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2542) เกิดจากผู้ใหญ่เป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่สะท้อนให้ปรากฏภาพความเห็นแก่ตัว โหดร้ายแก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่นฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ชอบบริโภค ไม่ชอบผลิต ทุจริต

คอร์รัปชัน ขาดความซื่อสัตย์ ขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎกติกาของสังคม ขาดความรับผิดชอบในชีวิต ครอบครัว หน้าที่ ชีวิตและการทำงาน สังคมเคลื่อนไปด้วยอบายมุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551) ดังนั้น หากเด็ก เยาวชน และคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นรากฐานที่สำคัญของมนุษย์แล้ว นอกจากตัวเองจะเป็น ปัญหา ยังก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติส่วนรวม (ปานเทพ กล้าณรงค์ราญ (2555)

วรรณกรรมสำหรับเยาวชน คือ หนังสือที่เขียนขึ้นให้เยาวชนอ่าน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจมีคติสอนใจด้วยจริยธรรม สร้างสรรค์อารมณ์และความรู้สึก ให้นวนคิดเพื่อใช้ในการจำแนกความถูกผิด หรือเยาวชนจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในภายหน้า (มานพ ถนอมศรี, 2546) ดังนั้น วรรณกรรมในฐานะที่เป็น เครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์จึงถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเพื่อให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งด้านความสวยงามและประโยชน์ต่อสรรพชีวิตขณะเดียวกันนั้นได้นำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติร่วมด้วย (ดวงมณ จิตรจางงค์, 2561) อีกทั้งยังถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม พฤติกรรมของคนใน สังคม ผ่านการกระทำของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” ผลงานเขียนของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2550) เป็นวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ที่บอกเล่าเรื่องราวของว่าน และแมงกะพรุนน้ำจืด ที่เคยมีอยู่ใน แหล่งน้ำหลายแหล่งทั้งภาคเหนือ ภาคกลางและภาคอีสาน ปัจจุบันมีเหลืออยู่ในสายน้ำเล็ก ๆ เพียงแห่งเดียวใน ประเทศไทย ที่ยังใสสะอาดพอที่มันจะอาศัยอยู่ได้ เพราะแมงกะพรุนน้ำจืดจะมีชีวิตอยู่ได้ก็แต่ในแหล่งน้ำที่สะอาด เท่านั้น ชีวิตแมงกะพรุนน้ำจืดแห่งสุดท้ายนี้ จึงขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและเมตตาของมนุษย์ที่จะไม่ทำลายทั้งทางตรง และทางอ้อม

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมที่จำเป็นและสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งลักษณะของคุณธรรมสำหรับตนเอง และคุณธรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะของคุณธรรมที่ปรากฏใน วรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริม ปลูกฝัง คุณธรรมให้กับเยาวชน อีกทั้งยังได้รู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาดคุณธรรมของผู้คนในสังคม รวมไปถึง การนำความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนการสอนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญ จากสายน้ำ”

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประการ ดังนี้

วรรณกรรมสำหรับเยาวชน คือ หนังสือที่เขียนขึ้นให้เยาวชนอ่าน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน สร้างสรรค์อารมณ์ และความรู้สึก เนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ให้แนวคิดเพื่อใช้ในการจำแนก ความถูกต้อง หรือเยาวชนจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในภายหน้า

คุณธรรม หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้อง ซึ่งอยู่ภายในจิตใจของบุคคล เป็นแนวทางให้บุคคล ประพฤติ ปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ

4. วิธีการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง เมตตา...ของขวัญจากสายน้ำ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 10 ตอน ดังนี้

1. ธรรมชาติบำบัด
2. พบแมงยู่มา
3. ปริศนาเมตตา
4. วายร้ายแห่งสายน้ำ
5. รหัสที่ถอดไม่ได้
6. ศัตรูรอบตัว
7. พ่อแม่มาเยี่ยม
8. ชะตากรรมนักรักษ์
9. ฝ่าค่าย
10. ลาก่อนตะกอนคราม

“เมตตา...ของขวัญจากสายน้ำ” เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับตัวละครเยาวชนได้ผจญภัยไปตามหาแมงกะพรุนน้ำจืด แล้วพบว่า แมงกะพรุนน้ำจืดกำลังเผชิญวิกฤติ ป่าต้นน้ำถูกทำลาย สารเคมีจากการปลูกพืชผลไหลลงน้ำ หรือการถูกจับขึ้นมา เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า ทำให้เด็ก ๆ ในเรื่องต้องช่วยกันหาแนวทางป้องกันไม่ให้แมงกะพรุนน้ำจืดสูญพันธุ์ โดยอาศัยความรักในธรรมชาติ ความสามัคคีของผองเพื่อน และคนในชุมชนท้องถิ่น

4.2 ขอบเขตด้านเกณฑ์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย กำหนดขอบเขตด้านเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ โดยใช้แนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย

1. ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้อง ควร สู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกสำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่ และถูกต้อง

4. มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัย ทั้งต่อตนเองและสังคม

5. สุขภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกลมน จิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่ เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัด ความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำ ประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดียวดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้ เกิดขึ้นในชุมชน

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มีวิธีการดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ศึกษา รวบรวมข้อมูล จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน
2. ศึกษา รวบรวมข้อมูล จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และเพื่อกำหนดขอบเขตด้านเกณฑ์

3. วิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จากเนื้อหาวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง เมตตา...ของขวัญจาก
สายน้ำ
4. สรุปและนำเสนอผลการวิจัย หลังการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว
5. อภิปรายผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ความ
6. เสนอแนะข้อเสนอนะในการวิจัย

6. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เมตตา...ของขวัญจากสายน้ำ
ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร โดยใช้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์จากคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร
สู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

หลังเพล เณรเปี้ยกขวนว่านไปหัดพายเรือ ตลอดบ่ายนั้นว่านจึงได้เรียนรู้การพายเรืออย่างไม่รู้เบื่อ
หน่าย เณรเปี้ยกนั่งหัวเรือหันหน้าเข้าหากันแล้วบอกวิธีพาย วิธีคัดท้ายให้เรือมุ่งหน้าไปตามทิศทางที่
ต้องการจึงหะการจ้วงพายและราพายโดยไม่ต้องยกพายจุ่มข้างซ้ายที่ขวาที่ต่อไปนี้ว่านรู้แล้วถ้าเห็นใคร
พายเรือ ในลักษณะนั้นแปลว่าไม่เคยพายเรือมาก่อนเหมือนเขานั้นแหละ เณรเปี้ยกขอตัวขึ้นท่า ปล่อยให้
เขาหัดพายอยู่คนเดียวบริเวณ หน้าท่า เณรเปี้ยกกำชับว่าอย่าไปไกลเพราะพายยังไม่แข็ง

(บทที่ 2 พบแมงยู่มะ, น. 26)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ข้อที่ 1 ความขยัน เนื้อความกล่าวถึงความขยัน
ของว่านที่ขยันหมั่นเพียรหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในเรื่องว่านให้เณรเปี้ยกสอนพายเรือ

ด้วยวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้น้ำฟ้ากับว่านสนิทสนม เป็นกันเองในเวลาอันรวดเร็ว น้ำฟ้า
เป็นเด็กขยันเรียนและ เรียนดีด้วย แต่ไม่ใช่เด็กเก่งที่เอาแต่ท่องตำราอยู่กับบ้าน น้ำฟ้าทำกิจกรรม
หลายอย่างทั้งในโรงเรียนและในชุมชนหมู่บ้าน

(บทที่ 3 ปริศนาเมตตา, น. 38)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ข้อที่ 1 ความขยัน เนื้อความกล่าวถึงความขยันของน้ำฟ้า เธอเป็นเด็กขยันเรียน นอกจากนี้ยังทำกิจกรรมหลายอย่างให้กับโรงเรียน และทำกิจกรรมเพื่อชุมชนบ้านเกิดอีกด้วย

6.2 ประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

ครูเตี้ยอนุญาตให้เด็ก ๆ เปิดโทรทัศน์ดูได้ไม่ต้องเกรงใจ น้ำฟ้าจึงเปิดเบา ๆ เปลี่ยนช่องโน้นช่องนี้ นานแล้วที่ว่าไม่เคยดูโทรทัศน์เพราะสำนักสงฆ์ไม่มีไฟฟ้า มีคนแนะนำให้หลงตาใช้แบตเตอรี่หรือไม่ก็ติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ แต่หลงตาปฏิเสธบอกสั้น ๆ ว่าพระอยู่กับความสงบวิเวกยอดมดีที่สุด เนื่องจากยังหวั่นไหวหลายสถานี่จึงยังเป็นรายการข่าว

(บทที่ 9 ฝ้ายค่า, น. 95)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 2 ประหยัด เนื้อความกล่าวถึงการปฏิบัติตนอยู่อย่างคพอเพียง “หลงตา” ดำเนินวิถีชีวิตตามแบบบรรพชิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ สันโดษ รู้จักพอ ไม่ดีนรนหลงตาปฏิเสธที่จะไม่ติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ เพราะต้องการอยู่กับความสงบไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากเกินไป

6.3 ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกสำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่ และถูกต้อง

ครูเตี้ยอ่านบทความคร่าว ๆ ให้หลงตาฟัง

“ดีแล้ว ต้นไม้เป็นของแผ่นดินต้องช่วยกันคนละไม้ละมือ” หลวงตายิ้มพอใจ ว่านเองก็ตั้งใจเหมือนกัน ถ้าแมงกะพรุนนี่เป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ ใครจะมาตัดไม้ทำลายป่าก็ต้องคิดหนักละ

“แต่ดูท่าทางผู้ใหญ่จะไม่ชอบใจนักหรอกครับ” น้ำดอกรงมีสีหน้าเคร่งขรึม

“ทำไมล่ะ”

“ผู้ใหญ่ถูกเงินง้างเสียแล้วครับ” น้ำดอกรงถอนใจเฮือก

“คืออย่างนี้ครับหลวงพ่อกับ” ครูเตี้ยเอ่ยขึ้นเมื่อเห็นหน้าดอกธงไม้ที่มีที่ท่าว่าจะเล่า “แต่ก่อนผู้ใหญ่แกก็ช่วยเหลือสนับสนุนเราดี เรื่องล่องแก่ง เรื่องอะไรต่ออะไร แต่มาตอนนี้บอกผมว่าไม่อยากให้จัดทัวร์ล่องแก่งแล้ว”

“มีเหตุผลอะไรละโยม”

“แกว่าไม่อยากให้ใครเขียนถึงบ้านขุนห้วยเสียด ๆ หาย ๆ แต่ความจริงคือไม่อยากให้ใครรู้มาเห็นความซำของตน มีคนมาติดต่อกับแกให้เงินให้ทองกัน ผู้ใหญ่เลยทำหน้าที่ตัวแทนนายทุนหาคนมาลักตัดต้นไม้สองฝั่งแม่น้ำ ตอนนีตัวผู้ใหญ่เองมีถึงแปดสิบไร่แล้วครับ เป็นไปได้ยังไง บริเวณนี้ทางการไม่เคยให้เอกสารสิทธิ์ใครเกินสิบห้าไร่ ทุกวันนี้พวกลูกน้องผู้ใหญ่ก็เอาไฟลุมโคนไม้บ้าง เอากำมะถันใส่ยอดบ้าง ไม่นานก็หมดแล้วครับ ภาพพวกนี้นักข่าวไปแอบถ่ายมา คงมาเมื่อวันงานดูแมงกะพรุนนั่นแหละ”

(บทที่ 7 พ่อแม่มาเยี่ยม, หน้า 77)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 3 ซื่อสัตย์ เนื้อความกล่าวถึงผู้ใหญ่บ้านที่เห็นแก่ตัว ขาดความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อประเทศชาติ คดโกงที่ดินหลวงเพราะความโลภ เห็นแก่เงิน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จนยอมทำลายความเชื่อถือ ทำลายแม่ธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง

6.4 มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

เรือพาพวกเขาทั้ง 8 คน มุ่งหน้าไปยังแก่งสอง จุดที่มีลานกางเต็นท์ที่ริมฝั่ง นำหวังเตือนให้กางเต็นท์ไว้ก่อนคำค่อยทำกิจกรรม เต็นท์หลังใหญ่แบ่งเป็นหญิงชาย ส่วนนำหวังขอผูกเปลนอนข้างกองไฟ เพื่อจะได้ดูแลเด็ก ๆ ไปด้วย นำหวังกลับไปแล้วจะกลับใหม่ตอนค่ำ แปลว่าตอนนี้เป็นเวลาทีสมาชิกกลุ่มวิจัยทั้ง 8 คน จะอยู่กันอย่างอิสระ ไม่มีใครสั่งให้ทำโน่นทำนี่ รวมทั้งทุกคนต้องหุงหาอาหารกินเองด้วย สำหรับมือเที่ยงนี้มีข้าวห่อ มาเรียบร้อยแล้ว เพื่อไม่ให้เสียเวลา ทุกคนรับข้าวห่อและน้ำดื่มใส่เป้ติดตัว เตรียมพร้อมสำหรับกิจกรรมแรก

(บทที่ 5 รหัสที่ถอดไม่ได้, น. 53-54)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 4 ความมีวินัย เนื้อความกล่าวถึงทีมวิจัย 8 คน ที่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำหน้าที่โดยที่ไม่มีใครบังคับ

ในสายวันรุ่งขึ้นหลังจากทำกิจวัตรประจำวันเรียบร้อยแล้วว่านั่งวาดภาพอยู่ที่นั่นทำช่วงนี้เป็นเวลา ส่วนตัวของเขาความจริงว่าแอบจัดเวลาเรียนให้ตัวเองมากกว่าเค้ามีหนังสือที่อ่านเองได้อยู่หลายวิชาเช่น ภาษาไทยว่าอ่านวรรณคดีหลายเรื่องแล้วลองคัดย่อลงในสมุดนอกจากคัดย่อรวมเกียรติพระภิกษุสมัยจบแล้วยังมีเรื่องประเด็นรันดรทำมาได้หลายตอนแล้วส่วนวรรณกรรมปัจจุบันเค้าอ่านแล้วลองเขียนวิจารณ์ตามความคิดเห็นของตนเองชอบไม่ชอบเรื่องที่อ่านเพราะอะไร

(บทที่ 7 พ่อแม่มาเยี่ยม, น. 79)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 4 ความมีวินัย เนื้อความกล่าวถึงความมีวินัยในตนเองของ “ว่าน” ที่ถึงแม้ไม่ได้ไปโรงเรียนก็มีวินัยในตนเองรู้จักแบ่งเวลาเพื่อทบทวนความรู้

6.5 สุภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทตั้งมวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

เข้านี้พ่อว่านตื่นขึ้นมากก็พบว่าไม่มีใครอยู่ในสำนักสงฆ์เลย หลวงตาพาพระและเณรออกไปบิณฑบาตหมดแล้ว แม้เวลาสายแล้วหมอกยังห่มคลุมแม่น้ำครามเหมือนควันสีขาวบาง ๆ ลอยอยู่เหนือผิวน้ำ พ่อไปปรนอาหารให้ปลาเสร็จ ทั้งพระและเณรก็กลับมา ว่านเข้าไปช่วยปูเสื่อสาตปรนนิบัติหลวงตาอย่างเก้ ๆ กัง ๆ หลวงตายิ้มมองอย่างเอ็นดู แล้วบอกว่าเดี๋ยวนี้สำนักสงฆ์ของ หลวงตามีศิษย์วัดแล้ว

(บทที่ 2 พบแมงยู่มาวะ, น. 19)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 5 ความสุภาพ เนื้อความกล่าวถึง “ว่าน” ที่ประพฤติตนอย่างมีมารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะต่อพระภิกษุ และผู้ที่มีวัยวุฒิสูงกว่า

6.6 สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกฝนจิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ดังตัวอย่าง

ทุกแก่งมีลานหินกว้างขวางกั้นลำน้ำ เขาทำหน้าที่นิมนต์ให้เณรเป็ยกนั่ง แล้วแกะห่อใบตองกับข้าวที่ราดข้างบนคือขนุนอ่อนคั่วที่ชาวบ้านตักบาตรตอนเช้านั่นเอง ว่านประเคนทั้งอาหารและน้ำดื่มสะอาดให้เณร แล้วตัวเองนั่งพับเพียบคอยอยู่ แม้เณรจะบอกให้กินพร้อมกันไปเลย เขาก็ยืนยันที่จะคอยรวรวาสต้องกินอาหารที่หลังพระ หลังอาหารว่านเก็บใบตองไปทั้งบนฝั่งเก็บขวดน้ำดื่ม ถูงพลาสติกหลายใบตกเกลื่อนคองมีคนมานั่งกินข้าวที่นั่นเหมือนกัน ว่านเก็บขยะใส่ถุงไปด้วย

ว่านนิ่งดูผีเสื้อที่มีมากเท่า ๆ กับแก๊งที่ผ่านมา เสียตายไม่มีกล้องถ่ายรูปมา อยากมีกล้องดูนกด้วย
ว่านลูกเดินไปหาเงรเปี้ยก

(บทที่ 2 พบแมงยู่มะ, น. 23)

จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 6 ความสะอาด เนื้อความกล่าวถึง การรักษา
ความสะอาดบริเวณลานหินริมน้ำ หลังจากรับประทานอาหารแล้ว

6.7 สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี
มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความ
ขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้ง
จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

น้ำฟ้า นั่งอยู่ข้างข้างพ่อเมื่อการประชุมเริ่มขึ้นตามปกติการประชุมที่ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม
เธอไม่เคยเข้าร่วมยกเว้นมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น กองทุนหมู่บ้านต้องการขอความเห็นว่าเป็นเงินส่วน
ของเยาวชนนั้นต้องการนำไปซื้อเครื่องกีฬาชนิดใดหรือทุนการศึกษาของนักเรียนควรจะให้ใครบ้าง เด็ก ๆ
จะได้มีโอกาสเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น วันนี้ไม่มีวาระการประชุมเกี่ยวกับเด็กก็จริง แต่พ่อบอก
ให้น้ำฟ้ากับเพื่อนในทีมวิจัยมานั่งด้วย ว่านสมาชิกใหม่ไม่ได้มาเพราะสำนักสองอยู่ไกล กลางคืนไม่สะดวก
ในการเดินทางหากมีเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยน้ำฟ้าอาสาจะนำไปถ่ายทอดให้ฟัง ในขณะที่เธอยังไม่รู้เลยว่าพ่อ
ชวนเข้าร่วมประชุมกับผู้ใหญ่ด้วยเหตุใด.....

.....“พ่อแม่พี่น้องกับผมก็รู้เท่า ๆ กันว่าแมงกะพรุนมันต้องอาศัยอยู่แต่ ในแม่น้ำครามเท่านั้น ใคร
จับเอาไปเลี้ยงมันก็ตายเพราะไม่มีใครรู้ว่ามันกินอะไร มันสืบพันธุ์แบบไหน ที่สำคัญตอนนี้แมงกะพรุน
เหลืออยู่ที่นี้แห่งเดียวในประเทศไทยเท่านั้น ฝรั่งเศสค่ายังพากันมาดูมาศึกษา กลัวว่ามันจะสูญพันธุ์แต่เรา
คนขุนห้วยกลับไม่รักมัน อยากให้มันหายไปจากแม่น้ำคราม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์
เฉพาะหน้าเท่านั้น ด้วยการจับเอาไปขายตัวละไม่กี่บาทได้เงินมาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เทียบกันไม่ได้กับ
อนาคตที่เราจะไม่มีแมงกะพรุนไว้ให้ลูกหลานศึกษาหาความรู้ ถ้าไม่อายุตัวเองก็อายุเด็กมันบ้างลูกหลาน
เรากลุ่มหนึ่งตั้งอกตั้งใจศึกษาเรื่องแมงกะพรุนอย่างเต็มที่ แต่เราเป็นผู้ใหญ่กลับเป็นฝ่ายทำลายเสียเอง
และที่สำคัญมันเลี้ยงเราทั้งหมู่บ้าน การล่องแก่งดูแมงกะพรุนก็จะมีอีกเพราะไม่มีให้ดู ผมอยากขอร้อง
พ่อแม่พี่น้องทุกคนว่าใครที่จับแมงกะพรุนไปขายขอให้หยุด ใครรู้ก็แจ้งเบาะแสมาเราจะไม่ปล่อยให้คนขุน
ห้วยทำลายบ้านขุนห้วยของเรา ผมรู้มาว่าเมื่อลัปดาห์ที่ผ่านมามีคนจับแมงกะพรุนไปขายนักท่องเที่ยว
มากมายหลายตัวขอให้เลิกเสีย ครั้งนี้เราไม่เอาความแต่ถ้าฝืนจะมีมาตรการลงโทษตามที่เรได้ตกลงกัน
ไว้”.....

.....หลายคนขยับตัวแสดงความเห็นด้วยกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ว่าควรมีมาตรการเด็ดขาดกับผู้ลักขโมยเจ้าตัวเล็กไปจากสายน้ำ บางคนถึงกับบอกให้ส่งตำรวจข้อหาทำลายทรัพยากรธรรมชาติไปเลย ในที่สุดการพูดคุยเรื่องนี้ก็จบลงโดยที่ไม่มีการระบุตัวว่า ใครบ้างที่เป็นตัวการเรื่องนี้.....

(บทที่ 6 คัทรูรอบตัว, น. 65-67)

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 7 ความสามัคคี เนื้อความกล่าวถึงการร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้านชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ อนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืด ซึ่งในการประชุมผู้นำได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมซักถาม แสดงความคิดเห็น

6.8 มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ดังตัวอย่าง

“ลุงครับ เรือผมติดง่ายหินนะไปต่อไม่ได้” ว่านกัดฟันพูดเพราะ ๆ อย่างเต็มที่ ตาเฒ่าคนนี้ช่วยเขาได้ เขาควรจะขอร้องอย่างจริงใจ แต่วาจากระคายหูเมื่อสักครู่นี้ทำให้เขาโกรธกรุ่นขึ้นมาเหมือนกันไม่เคยมีใครเรียกเขาว่าไอ้เด็กเฒ่ามาก่อนเลย คำนี้ไม่ควรเอามาใช้กับเขา ควรเอาไปใช้กับเด็กเกรงเหลือขอโน่น

“พายมาได้ ทำไมเรือติดแค่นี้ไปไม่ได้ โธ่เอ๊ย” เฒ่าคำตาหัวเราะเยาะเสียงแหบ ๆ

“ผมเพิ่งหัดพายครับ” ว่านตอบอย่างอดทน

“มาจากไหนวะไม่เคยเห็นหน้า” คนถามมองขึ้นมอง

“มาจากวัดครับ ปิดเทอมมาอยู่วัด” ว่านนับหนึ่งถึง 100 นี้จะซักประวัติอีกนานไหม

เฒ่าคำตาไม่พูดอะไรอีก ใช้พายในมือดันหัวเรือให้ถอยลงจากหินใต้น้ำ เหมือนขยับพายเบา ๆ แต่เรือของว่านก็เป็นอิสระแล้ว ว่านยกมือไหว้กล่าวขอบคุณอย่างจริงใจ แต่เฒ่าคำตาไม่ได้มอง วาดหัวเรือเข้าเทียบต้นกุ่มใกล้ ๆ แปลว่าแกดักจั่นไว้ตรงนั้นเอง มีน้ำเขาเอาพายน้ำแกถึงโมโหจะเป็นจะตาย ว่านหันหัวเรือกลับ หมุดอารมณ์ไปต่อ กลัวไปเกยหินใต้น้ำอีกในใจอยากไปดูแมงกะพรุนน้ำจืดอีกสักครั้งเอาไว้ออกสันทนาการก็แล้วกัน ว่านมองซ้ายขวากำหนดไว้ในใจว่าบริเวณนี้มีก้อนหินใต้น้ำ ต้องพาเรือเลียบไปให้ดีจะได้ไม่พาเรือมาติดหนึบอยู่กลางน้ำอีก

(บทที่ 2 พบแมงยู่มะ, น. 30-31)

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน ข้อที่ 8 ความมีน้ำใจ เนื้อความกล่าวถึงความมีน้ำใจของ “เฒ่าคำตา” ที่แม้จะพูดไม่เพราะ แต่ก็ช่วยเหลือคนหัวเรือของว่านออกจากแก่งหิน

ว่านอาสาเฝ้าดูแลครูเตี้ยในวันถัดมาเพื่อให้ น้ำฟ้าไปเรียนหนังสือได้อย่างสบายใจครูเตี้ยเองก็ยืนยันว่าสามารถอยู่ได้ตามลำพังด้วยซ้ำไปแต่ว่านขออยู่ช่วยปรนนิบัติเล็กๆน้อยๆเหมือนที่เคยปฏิบัติหลวงตามาทุก ๆ วัน เช่น ยกถาดอาหารมาให้รินน้ำดื่มเมื่อน้ำฟ้าไป โรงเรียนแล้วครูเตี้ยจะใช้เวลาส่วนใหญ่อ่านหนังสือทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับเพื่อติดตามข่าวสารให้ทันวันนีกถึงพ่อพ่อก็คือเป็นคนสนใจข่าวสารบ้านเมืองทั้งคู่โทรทัศน์และติดตามทางด้านหนังสือพิมพ์ทุกวันเหมือนกันตอนเย็นน้ำฟ้าจะเช็ดตัวเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ครูเตี้ยและนอนด้วย น้ำฟ้าเสนอให้จ้างพยาบาลดูแลในตอนกลางวันแต่ครูเตี้ยไม่ยอมบอกว่าอายุไม่กล้าให้สาวสาวมาดูแลถูกเนื้อต้องตัวเปลี่ยนเสื้อผ้าให้หรือ

ว่านมาเยี่ยมครูเตี้ยบ่อย ๆ บางวันก็อาสานอนเป็นเพื่อนด้วยเพื่อให้ น้ำฟ้ากลับซักรีดผ้าที่บ้านบ้าง
(บทที่ 2 เฒ่าคำตา, น. 99)

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึงความมีน้ำใจของ “ว่าน” ที่อาสาดูแลครูเตี้ยที่โรงพยาบาลแทนน้ำฟ้า

7. อภิปรายผล

“เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” ผลงานเขียนของ ภานุมาศ ภูมิถาวร (2550) เป็นวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ที่บอกเล่าเรื่องราวของว่าน น้ำฟ้า และสมาชิกกลุ่มทีมวิจัย “ปริศนาเมดูซา” มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ “แมงกะพรุนน้ำจืด” ที่เคยมีอยู่ในแหล่งน้ำหลายแหล่งทั้งภาคเหนือ ภาคกลางและภาคอีสาน ปัจจุบันมีเหลืออยู่ใน “แม่น้ำคราม” แม่น้ำสายน้ำเล็ก ๆ เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ที่ยังใสสะอาดพอที่มันจะอาศัยอยู่ได้ เพราะแมงกะพรุนน้ำจืดจะมีชีวิตอยู่ได้ก็แต่ในแหล่งน้ำที่สะอาดเท่านั้น ชีวิตแมงกะพรุนน้ำจืดแห่งสุดท้ายนี้ จึงขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและเมตตาของมนุษย์ที่จะไม่ทำลายทั้งทางตรงและทางอ้อม จากผลการวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” ของภานุมาศ ภูมิถาวร สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” นั้น ผู้เขียนนำเสนอผ่านพฤติกรรมที่ตัวละครในเรื่องแสดง ทั้งตัวละครด้านดี เช่น ว่าน น้ำฟ้า สมาชิกกลุ่มทีมวิจัย “ปริศนาเมดูซา” หลวงตา ครูเตี้ย เณรเปี้ยก และชาวบ้านขุนห้วยบางส่วน และตัวละครด้านลบ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มนายทุน และชาวบ้านชนชั้นล่างบางส่วน *ความมีน้ำใจ* “น้ำฟ้า” ตัวละครที่นำเสนอถึงความมีวินัยในตนเอง มีน้ำใจ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ “น้ำฟ้า” ยังเป็นเด็กขยันเรียน ทำกิจกรรมหลายอย่างให้กับส่วนรวม และความขยันหมั่นเพียรของว่านที่รู้จักหน้าที่ของตัวเอง ทำในสิ่งที่ได้รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ และเรียนรู้หัดทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ การรู้จักยินดีและเป็นสุขกับการให้ มีเมตตาและการรู้จักให้ออกาสคนของ “ครูเตี้ย” ที่บอกกับน้ำฟ้าว่าต้องให้ออกาสคนทำผิดได้กลับเนื้อกลับตัว ถ้าเอามาพิพากษาโดยไม่ตักเตือน ก็ดูจะรุนแรงเกินไป บางทีคนทำผิดอาจจะสำนึกได้เอง และเลิกทำได้ *ความมีน้ำใจ* ของ “น้ำดอกจริง” ที่เฝ้าดูแลความปลอดภัยของครูเตี้ยและเด็ก ๆ โดยที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน *ความสามัคคี* ของ “ว่าน” “น้ำฟ้า” และเพื่อน ๆ สมาชิกกลุ่มทีมวิจัย “ปริศนาเมฆูซา” ทั้ง 8 คน ที่ช่วยกันนำแมงกะพรุนกลับไปปล่อยลงลำน้ำ รู้จักการทำงานเป็นทีมโดยมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานกันอย่างชัดเจนตามความถนัดของแต่ละคน *ความสามัคคี* ของคนในหมู่บ้านที่ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์แมงกะพรุนและทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมใจกันจัดงานออกมาสำเร็จตามเป้าหมาย *ความสามัคคี* ของคนในชุมชนชนชั้นล่างที่ทำให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ สามารถอนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืดไว้ได้ จนสามารถสร้างอาชีพในชุมชนบ้านเกิด *ความมีวินัย* ของว่านที่ทำหน้าที่ของฆราวาสเป็นอย่างดี รู้จักการรอคอยทั้งที่เณรเปียกบอกให้กินข้าวพร้อมกันไปเลย แต่เขาก็ยืนยันที่จะคอยและยังรู้จักรักษาความสะอาด โดยการเก็บขยะที่ใช้แล้วใส่ถุงไปด้วย *ความซื่อสัตย์* ทั้งต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม เช่น ว่าน น้ำฟ้า และเพื่อน ๆ ที่อยากรู้และจะรอดูว่าใครคือขโมยที่เอาแมงกะพรุนมาซ่อนไว้ตรงนี้โดยไม่กลัวอันตราย *ความสุภาพ* ความอ่อนน้อมถ่อมตนของว่าน น้ำฟ้า และเพื่อน ๆ ที่แสดงออกต่อหลวงตา ต่อเณรเปียก ต่อเพื่อน ๆ สมาชิกกลุ่มทีมวิจัย “ปริศนาเมฆูซา” และผู้อาวุโส *ความขยัน* นำเสนอผ่านตัวละครเยาวชน ความขยันใฝ่เรียนรู้ออกาสกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน *ความประหยัด* นำเสนอผ่านจริยวัตรของ “หลวงตา” *ความสะอาด* การช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณลานหินริมน้ำ สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศต้นน้ำครามเพื่ออนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืดของคนในชุมชน

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรมข้างต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัทธนันท์ พาป้อ และปพิชญา พรหมกันธา (2564) ที่วิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “หมูบินได้” ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณธรรมปรากฏทั้ง 12 ประการ ที่พบมากที่สุด คือ ความอดทน รองลงมาคือ ความสันโดษ รู้จักพอ ความกล้าหาญ ความเป็นตัวเอง มั่นใจในตนเอง ความมีวินัย ความมีเมตตา ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร และคติธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดคือความเสียสละ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรัณยพงศ์ โชติวรรณ (2561) เรื่อง การส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์: การวิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรมไทยผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมความซื่อสัตย์ที่แฝงอยู่กับตัวละครตัวนั้น จากการศึกษาพบว่าคุณธรรมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยประเภทนวนิยายมากที่สุดคือความซื่อสัตย์

ต่อตนเอง รองลงมาความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรพร สาลี (2560) เรื่อง กลวิธีสื่อคุณธรรมและจริยธรรมในนวนิยายเยาวชนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม (พ.ศ. 2556-2557) ด้านคุณธรรมจริยธรรมใช้กรอบแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สารัตถะด้านคุณธรรมและจริยธรรมในนวนิยายเยาวชน ปรากฏสารัตถะด้านคุณธรรมประการ ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที, ความมีศีลธรรม, ความซื่อสัตย์ เสียสละอดทน, ความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้อำนาจฝ่ายต่ำ, การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัทธ์ อินทร์ศร และทัศนีย์ สัตย์ยะนันท์ (2558) ที่วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กไทยวัย 6-12 ปี ที่มีเนื้อหา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผลการศึกษาจากวรรณกรรมทั้งหมดพบข้อความคุณธรรมจริยธรรมอยู่มากถึง 62 เล่ม 305 เรื่อง โดยข้อความคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวทีและความเมตตากรุณาพบเป็นเนื้อหาหลักมากที่สุดและข้อความคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความเมตตากรุณาเป็นเนื้อหาสอดคล้องมากที่สุดข้อความคุณธรรมจริยธรรมที่พบเป็นเนื้อหาหลักน้อยที่สุดได้แก่ความมีระเบียบวินัยการเอาใจเขามาใส่ใจเราและการประหยัดอดออมแล้วข้อความคุณธรรมจริยธรรมที่พบเป็นเนื้อหาสอดคล้องน้อยที่สุดคือการมีจิตสาธารณะ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ควรศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา และคุณค่าของวรรณกรรมเรื่อง “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” และเรื่องอื่น ๆ ของของภาณุมาศ ภูมิถาวร

8.2 ควรศึกษาภาพสะท้อนในวรรณกรรม เรื่อง “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” และเรื่องอื่น ๆ ของภาณุมาศ ภูมิถาวร

9. สรุป

การวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน “เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ” ผู้เขียนนำเสนอคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่เยาวชนพึงมีผ่านการกระทำ พฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครที่เป็นเด็กและเยาวชน แทรกคติ ข้อคิด แนวทางการดำเนินชีวิตที่ปลอดภัย และมีความสุขตามวิถีของชุมชน ปลูกฝังให้เยาวชนใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบด้านในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เยาวชนสามารถนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ปรากฏในเรื่องมาประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างแนวทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนได้

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). 8 คุณธรรมพื้นฐาน. <https://www.moe.go.th/๘-คุณธรรมพื้นฐาน/>
- ณัฐพัชร์ อินทร์ศร และทัศนาศ สัตย์ชนะนนท์. (2558). การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กไทยวัย 6-12 ปี ที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*. 33(1), 1-16.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2561). *หลังม่านวรรณศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สัมปชัญญะ.
- ปานเทพ กล้านรงค์ราญ. (2555). คำนิยม. ใน วีรวิท คงศักดิ์ (รวบรวม). *คุณธรรมกับสังคมไทย*. (น. 14-15). สำนักพิมพ์บริษัท แวนแก้ว เอ็ดดูเทนเมนท์จำกัด.
- พรพิทักษ์ เข็มบาสัย และวรรณพล พิมพ์สาลี. (2563). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 9(2), 63-80.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทย*. โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2542). *เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สหธรรมิก.
- พัชรพร สาลี. (2560). *กลวิธีสื่อคุณธรรมและจริยธรรมในนวนิยายเยาวชนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม (พ.ศ. 2556-2557)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัทธนันท์ พาป้อ และปพิชญา พรหมกันธา. (2564). คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “หมูบินได้”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 17(2), 73-88.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2550). *เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ*. สำนักพิมพ์มิ่งมิตร.
- มานพ ถนอมศรี. (2546). *การเขียนหนังสือสารคดี บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน*. สิปปประชา.
- ศรัณยพงศ์ โชติวรรณ. (2561). *การส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์: การวิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรมไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร สุขสวัสดิ์. (2552). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนบุรี* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.